

Jerzy Ludwik Pyka (1937-2022)

Dr hab. Jerzy Ludwik Pyka, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, urodził się 11 stycznia 1937 roku w Przyszowicach na Ziemi Rybnickiej. Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Śląskich ukończył w Rybniku w 1955 roku. W 1960 roku, po ukończeniu studiów w Uniwersytecie Wrocławskim – na Wydziale Matematyki-Fizyki-Chemii na kierunku Astronomii został asystentem w Zakładzie Heliofizyki i Astronomii Gwiazdowej Instytutu Astronomicznego. Tu został włączony do badań prowadzonych przez dr Stefanię Kosibową, dotyczących górnych warstw atmosfery, ze szczególnym uwzględnieniem obłoków mezosferycznych (srebrzystych – NLC – ang. night luminous clouds), natężenia promieniowania nocnego nieba i zórz polarnych we Wrocławiu i w Karkonoszach. Badania te rozwinął w 1963 roku w Zakładzie Meteorologii i Klimatologii Instytutu Geograficznego kierowanego przez prof. dr Aleksandra Kosibę. Brał udział w organizacji polskiej sieci obserwacyjnej obłoków mezosferycznych powiązanej z siecią międzynarodową. Opracowane wyniki badań przesyłane były do Światowego Centrum Danych w Tartu (Estonia). Zaowocowało to przygotowaniem, pod kierunkiem prof. Aleksandra Kosiby, pracy pod tytułem „*Właściwości obłoków srebrzystych (NLC) na podstawie obserwacji w 1968 r. we Wrocławiu*”. Praca ta stała się podstawą uzyskania przez niego stopnia doktora nauk przyrodniczych (1971 r.). Z tego okresu pochodził funkcjonujący wśród studentów pseudonim „Srebrzysty obłok” uzasadniony nie tylko zainteresowaniami naukowymi Profesora, ale także charakterystycznym rzadko spotykanym kolorem włosów.

Lata 70. XX wieku przyniosły znaczące zmiany w technikach pomiarów i przetwarzania danych pomiarowych z możliwością wykorzystania ich do tworzenia baz danych klimatologicznych. Profesor natychmiast przystąpił do opracowania algorytmu programów obliczeniowych na dostępny wówczas komputer Odra 1204. Innym elementem nowatorstwa były zespołowe prace nad własnej konstrukcji automatyczną stacją meteorologiczną, a następnie nad pełnym wdrożeniem automatycznych pomiarów meteorologicznych w Obserwatoriach we Wrocławiu i na Szrenicy oraz ich archiwizowania w bazie danych. Za sprawą Profesora został przygotowany do publikacji „Biuletyn Meteorologiczny” stanowiący znacznie rozszerzoną kontynuację „Prac Obserwatorium Meteorologii i Klimatologii UWr”, którego był redaktorem od 1978 roku.

W latach 70. XX wieku podjęto ponadto szereg badań dotyczących analizy środowiska geograficznego regionu Polski Południowo-Zachodniej. Na uwagę zasługuje opracowanie studium klimatu aglomeracji wrocławskiej, z zastosowaniem w owym czasie oryginalnych i nowatorskich metod odpowiadających współczesnym metodom GIS. Jerzy Pyka kierował tym tematem, był współautorem koncepcji opracowania szeregu map klimatycznych.

Na podkreślenie zasługuje ważna rola Profesora w najtrudniejszym okresie historii Zakładu Meteorologii i Klimatologii IG. Otóż w roku 1978, po tragicznym wypadku w czasie prac badawczych w Antarktyce, zmarł ówczesny kierownik Zakładu dr hab. Stanisława Baranowski. Profesor podjął się pełnienia trudnej i niewdzięcznej roli pełniącego obowiązki kierownika wobec zagrożenia nawet likwidacją Zakładu. Aby podołać temu zadaniu musiał odłożyć na kilka lat badania do planowanej habilitacji. W niełatwych realiach początku lat 80. XX wieku pozwoliło to na kontynuację prac naukowych i dydaktycznych licznego i mocno zdywersyfikowanego swymi zainteresowaniami

zespołu pracowników Zakładu. W tych trudnych czasach Profesor dawał młodym pracownikom ogromny kredyt zaufania, wybór własnej ścieżki naukowej i swobodę prowadzenia badań.

Jednym z najważniejszych obszarów zainteresowań Profesora stały się badania warstwy granicznej atmosfery. Zainicjował i wdrożył rejestracje stanu termicznego i ruchu powietrza w warstwie granicznej atmosfery metodą sodaru akustycznego. Badania te były unikatowe nawet w skali europejskiej. Wrocław stał się w tym względzie drugą, obok Krakowa, miejscowością w Polsce gdzie prowadzi się od 1984 roku ciągle monitoring warstwy granicznej atmosfery. Pionierskie pomiary dały początek rozwojowi badań nad dynamiką pionowej struktury termicznej i meteorologicznymi uwarunkowaniami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń atmosferycznych prowadzonych nie tylko we Wrocławiu i w Sudetach lecz także w Krasie Morawskim i Zagłębiu Ruhry w Niemczech. Rozwijane badania spowodowały, że przedmiotem habilitacji (stopień uzyskany 25 stycznia 1991 r.) stała się zmienność cyrkulacji atmosferycznej w górnej troposferze. Praca pt. „*Zmienność pola barycznego i termicznego swobodnej atmosfery nad Europą w latach 1961-1985*” stała się zaczątkiem rozwoju nowego, dotychczas w Polsce pomijanego działu, badań w zakresie aeroklimatologii. Znajomość zmienności klimatu atmosfery swobodnej nabrała szczególnej wagi w aspekcie światowej dyskusji na temat globalnych zmian klimatu. W tych badaniach Profesor wykorzystał ponad 200-letnią serię pomiarów temperatury powietrza i opadów atmosferycznych we Wrocławiu, dokonał jej homogenizacji jako podstawy licznych publikacji i wielu prezentacji na konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

Obraz działalności naukowej prof. J. Pyki byłby niepełny gdyby nie uwzględnić jego owocnej pracy dydaktycznej i bezpośredniego oddziaływania na młodzież i współpracowników. Liczne wykłady, ćwiczenia, seminaria, zajęcia terenowe głównie z meteorologii, fizyki atmosfery i metodyki opracowań klimatologicznych realizowane według oryginalnego i starannie przygotowanego programu autorskiego, przedstawiane jasnym językiem, cieszyły się dużym uznaniem wśród słuchaczy studiów stacjonarnych i zaocznych. Pod kierunkiem Profesora prace magisterskie wykonało kilkudziesięciu studentów geografii i ochrony środowiska. Profesor wniósł też poważny wkład w kształcenie kadry naukowej o najwyższych kwalifikacjach, przede wszystkim dla Uniwersytetu Wrocławskiego. Był promotorem 7 prac doktorskich (Mieczysław Sobik – 1999, Marek Błaś – 2002, Anetta Drzeniecka-Osiadacz – 2005, Jacek Ślopek – 2008, Paweł Netzel – 2009, Krzysztof Strug – 2009, Tymoteusz Sawiński – 2012). Dawał piękny przykład pracy badawczej i dydaktycznej, był rzadko spotykanym wzorem zdyscyplinowania osobistego i tego wymagał od innych. Profesor pełnił wiele funkcji ważnych z punktu widzenia organizacji nauki jako kierownik Zakładu Meteorologii i Klimatologii Instytutu Geograficznego, z przerwami od 1980 roku jako pełniący obowiązki, a od 1992 roku do przejścia na emeryturę w 2005 roku jako jej kierownik. W latach 1991-2002 pełnił funkcję Dyrektora Instytutu Geograficznego ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą. Współpracował z ośrodkami klimatologicznymi Uniwersytetu Masaryka w Brnie, Uniwersytetu Ruhry w Bochum oraz Królewskiej Politechniki w Sztokholmie.

Profesorowie Jerzy Ludwik Pyka (po lewej) i Krzysztof Migala (po prawej) na Szrenicy

Był członkiem wielu towarzystw naukowych, a szczególnie związany z Polskim Towarzystwem Geofizycznym pełniąc wiele ważnych funkcji, w tym ponad 30 lat Sekretarza Oddziału Wrocławskiego Towarzystwa. W 2013 roku Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Geofizycznego nadało Profesorowi godność Członka Honorowego w uznaniu wybitnych zasług dla rozwoju Towarzystwa i osiągnięć w naukach geofizycznych. Został odznaczony Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Geofizycznego.

Za ofiarną i aktywną działalność naukową i dydaktyczną uzyskał wiele nagród Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Posiada Brązowy Medal za Zasługi dla Obronności Kraju, Medal Zasługi dla Obrony Cywilnej, Złotą Odznakę Zasłużony dla Województwa i Miasta Wrocławia.

Pasją Profesora były wędrówki górskie, zwłaszcza w ulubionych Tatrach, Gorcach, na Podhalu i w Beskidach, a także w Sudetach. Odbił wiele podróży m.in. do Włoch, Hiszpanii, Francji, a także do muzeów Paryża, Wiednia, Berlina, Drezna. Wracał do Wilna, miasta rodzinnego jego ukochanej żony Anny z Rodziewiczów. Był miłośnikiem i znawcą muzyki poważnej.

W oficjalnych relacjach z ludźmi był człowiekiem zasadniczym i pełnym ascetycznej powściągliwości, jednak przy bliższym poznaniu okazywał się być osobą empatyczną, uczynną i pełną życzliwości. W kontakcie osobistym był miły, lubiany, życzliwy i zawsze optymistycznie ustosunkowany do świata. Jego energia życiowa, optymizm i pasja badawcza były wzorem zarówno dla młodzieży jak i współpracowników.

Odszedł od nas człowiek prawy i szanowany, zawsze serdecznie odnoszący się do współpracowników i studentów. Pozostanie trwała pamięć oraz bogaty dorobek naukowy i organizacyjny związany z naszą Alma Mater. Zapisał się jako wybitny meteorolog, nauczyciel wielu pokoleń wrocławskich klimatologów i wychowawca młodzieży akademickiej, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Meteorologii i Klimatologii, oddany bez reszty swojej pracy i Uczelni.

Profesor Jerzy Ludwik Pyka zmarł 12 lutego 2022 roku w wieku 85 lat. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 18 lutego 2022 roku na Cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu.

Profesorze byłeś niepowtarzalnym „srebrzystym obłokiem” – takim Cię zapamiętamy.

Publikacje Jerzego Ludwika Pyki:

- 1964 – Pyka Jerzy Ludwik, Rozkład prędkości w atmosferze nAqI, Postępy Astronomii, t. 19, z. 4, s. 199-204.
- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki srebrzyste i metody ich obserwacji. Acta Univ. Wratisl., 29, Studia Geogr. III ss. 39.
- 1965 – Pyka Jerzy Ludwik, Metody badań obłoków srebrzystych, KMWG PAN, Warszawa, ss. 30.
- 1966 – Pyka Jerzy Ludwik, Visual observations of noctilucent clouds in Poland in 1963, 1964 and 1965, Acta Geoph. Pol., t. 14, z. 3, s. 267-269.
- 1968 – Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki srebrzyste, Urania, t. 39 z. 9 s. 246-252.
- 1969 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Bibliografia obłoków srebrzystych i problemów z nimi związanych, Kom. Narod. Geofiz. i Geodezji PAN, Wrocław, ss. 121.
- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Wyniki obserwacji i pomiarów obłoków srebrzystych w Polsce w 1968 r., Przegl. Geofiz. t. 14(22) z. 3-4, s. 331-347.
- 1970 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Międzynarodowe obserwacje i pomiary NLC w Polsce w latach 1968 i 1969, Udział PIHM, Gazeta Obserw. PIHM t.23 z. 7(21) s. 3-6.
- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Wyniki obserwacji nad obłokami mezosferycznymi w Polsce w 1968 r., Przegl. Geofiz. t. 15(23) z. 4 s. 357-366.
 - Pyka Jerzy Ludwik (Rec.): D. Bryant, An investigation into response of thermometers screens – the effect of wind speed on the lag time, Met. Mag. 97, 1158, London – Przegl. Geofiz. t. 15 (23) z.1 s.119-120.
- 1971 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Morfologia i dynamika obłoków mezosferycznych, Kom. Narod. Geofiz. i Geodez. PAN, Wrocław, ss. 32.
- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obserwacje obłoków mezosferycznych w Polsce w 1970r., Gazeta Obserw. PIHM, t. 24, z.7, s. 7-9.

- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Occurences of mesospheric (noctilucent) clouds over Poland in 1968, *Acta Geoph. Pol.*, t. 19, z. 1, s. 65-80.
- 1972 – Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki mezosferyczne a troposfera, *Gazeta Obserw. PIHM*, t. 25, z 7(295), s. 13-14.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Fotografia w badaniach obłoków mezosferycznych, *Gazeta Obserw. PIHM*, t. 25, z.10(298), s. 9-11.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds (NLC) observed in Poland in 1969 and 1970, *Acta Geoph. Pol.*, t. 20, z. 2, s. 223-239.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Polskie obserwacje obłoków mezosferycznych w 1971 r., *Gazeta Obserw. PIHM* t. 25, z.9(297), s. 9-11.
- 1973 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds visible in Poland during 1971, *Acta Geoph. Pol.*, t. 21, z.2, s. 169-178.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obserwacje obłoków mezosferycznych w Polsce w 1972 r. *Gazeta Obserw. PIHM*, t. 26, z. 8(308), s. 8-10.
 - Kosibowa Stefania, Speil Jerzy, Pyka Jerzy Ludwik, Results of mesospheric cloud obserations in Poland in 1972, *Acta Geoph. Pol.*, t. 21, z.4, s. 365-372.
- 1974 – Baranowski Stanisław, Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Charakterystyka warunków meteorologicznych we Wrocławiu i na Szrenicy w 1971 r., *Acta Univ. Wratisl.*, 206, *Biul. Meteor.* t. 26(1), Część A, s. 9-48.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki mezosferyczne w r. 1973, *Gazeta Obserw. IMGW* t. 27 z. 5 (315) s. 13-14.
- 1975 – Baranowski Stanisław, Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Warunki meteorologiczne we Wrocławiu i na Szrenicy w 1972 r., *Acta Univ. Wratisl.*, 287, *Biul Meteor.* t. 27(2), Część A, s. 11-48.
 - Dubicka Maria, Głowicki Bronisław, Pyka Jerzy Ludwik, Stany wyjątkowo niskiej wilgotności względnej powietrza w Karkonoszach w grudniu 1972r. *Acta Univ. Wratisl.*, 287, *Biul. Met.* t. 27(2), Część A, s. 75-80.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obserwacje obłoków mezosferycznych w stacjach IMGW w 1974 r. *Gazeta Obserw. IMGW*, t. 29, z.4, s. 11-14.
 - Kosibowa Stefania, Speil Jerzy, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland in 1973, *Acta Geoph. Pol.*, t. 23, z.1, s. 91-103.
- 1976 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki mezosferyczne w 1975 r. oraz poglądy na ich budowę i pochodzenie, *Gazeta Obserw. IMGW*, t. 29, z. 12(348), s. 10-15.
 - Kosibowa Stefania, Speil Jerzy, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland during 1974, *Acta Geoph. Pol.*, t. 26, z. 2, s. 181-193.
 - Kosibowa Stefania, Speil Jerzy, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland in 1975, *Acta Geoph. Pol.*, t. 24, z .4, s. 367-381.
- 1978 – Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki mezosferyczne w Polsce w 1976 r. *Gazeta Obserw. IMGW*, t. 31, z.11(371), s. 9-13.
 - Kosibowa Stefania, Speil Jerzy, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland during 1976, *Acta Geoph. Pol.*, t. 26, z .1, s. 63-77.
- 1979 – Pyka Jerzy Ludwik, Cele i zadania programu badań globalnych atmosfery (GARP), *Przeegl. Geofiz.*, t. 24(32), z. 3-4, s. 323-332.
 - Baranowski Stanisław, Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Szymański Jan, Automatische klimatologische Messunglage, *Schweizer Maschinenmarkt*, t. 79, z. 11, s. 42-43.
- 1979 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Stanisław Baranowski 1935-1978, *Przeegl Geofiz.*, t. 24(32), z. 2, s. 197-200.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland during 1977, *Acta Geoph. Pol.*, t. 27, z. 2, s. 187-199.
- 1980 – Pyka Jerzy Ludwik, Properties of noctilucent (mesospheric) clouds. *Acta Univ. Wartisl.* 590, *Studia Geogr.* 39 ss. 60.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland during 1979, *Acta Geoph. Pol.*, t. 28, z. 4, s. 357-361.
 - Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Mesospheric clouds observed in Poland during 1978, *Acta Geoph. Pol.*, t. 28, z. 1, s. 77-83.

- Kosibowa Stefania, Pyka Jerzy Ludwik, Obłoki mezosferyczne w Polsce w l. 1977 i 1978, *Gazeta Obserw. IMGW*, t. 33, z. 3(387), s. 5-9.
- 1982 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Alexander Kosiba, *WMO Bull.*, t. 31, z. 3, s. 284.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Prof. dr Aleksander Kosiba (1901-1981), *Przeegl. Geofiz.*, t. 27, z. 2, s. 133-140.
- 1983 – Pyka Jerzy Ludwik, Air temperature in Wroclaw in the years 1971-1980 and its changes since 1851. *Hommes et Terres du Nord*, t. 3, s. 39-44.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Prof. dr Aleksander Kosiba (1901-1981), *Acta Geoph. Pol.*, t.31, z. 3, s. 325-329.
- 1984 – Pyka Jerzy Ludwik, Klimatičeskije uslovija wroclavskogo wojewodstva. [w:] *Mikroklimat i mezzoklimat gorodskich aglomeracij: sbornik meždunarodnoj konfierenciji Kafedry Geografii, Brno 14-16 ijunja 1983 g. předmluva Rudolf Brázdil*. - Brno: Univerzita J.E. Purkyně, s. 9-21 (rozdział).
- 1986 – Baranowski Stanisław, Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Warunki meteorologiczne we Wrocławiu i na Szrenicy w 1973 roku. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*. Nr 28 (3). Cz. A (1973) [wyd. 1986], s. 21-59.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Bibliografia prac Stanisława Baranowskiego. oprac. Maria Dubicka, Jerzy Pyka. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*. - Nr 28 (3). Cz. A (1973) - [wyd. 1986], s. 17-19.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Stanisław Baranowski (25 III 1935 - 27 VIII 1978). Maria Dubicka, Jerzy Pyka, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*. - Nr 28 (3). Cz. A (1973) - [wyd. 1986], s. 11-16.
 - Pyka Jerzy Ludwik, Szymański Jan, Dubicka Maria, Nowy anemograf z mechaniczno-kontaktowym przetwornikiem impulsów / Jerzy Pyka, Jan Szymański, Maria Dubicka, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*. - Nr 28 (3). Cz. A (1973) - [wyd. 1986], s. 71-73.
- 1988 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Uwagi o standardowych obserwacjach meteorologicznych i badaniach specjalnych Zakładu Meteorologii i Klimatologii w 1974 r., *Acta Univ. Wratisl. 738, Biul. Meteor.*, 29(4), Część B, s. I-IV
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Prof. dr Aleksander Kosiba (18.I.1901-18.IX.1981): działalność badawcza i dydaktyczna w Uniwersytecie Wrocławskim. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*, Nr 29 (4). Cz. A (1974) - [wyd.] 1988, s. 7-15.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Warunki meteorologiczne we Wrocławiu w 1974 r. w świetle wieloletnich danych klimatologicznych, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*. - Nr 29 (4). Cz. A (1974) - [wyd.] 1988, s. 23-56.
 - Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Zmienność temperatury powietrza we Wrocławiu w latach 1971-1975. *Acta Universitatis Wratislaviensis. Biuletyn Meteorologiczny*, Nr 29 (4), Cz. A. (1974) - [wyd.] 1988, s. 99-115.
 - Pyka Jerzy Ludwik, Pierwsze wyniki badań meteorologicznych przeprowadzonych za pomocą sodaru we Wrocławiu, *Przeegląd Geofizyczny*, R. 33, z. 2 (1988), s. 157-166.
 - Pyka Jerzy Ludwik, Symposium "The present topoclimatic investigations" (Wrocław, Oct. 16-19, 1986), *Scripta Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Purkynianae Brunensis. Geographia*, Vol. 18, nr 1 (1988), s. 54-57 (sprawozdanie).
- 1990 – Pyka Jerzy Ludwik, Zmienność pola barycznego i termicznego swobodnej atmosfery nad Europą w latach 1961-1985. Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 131 s. (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Geograficzne*; 55, nr 1275, 120-125 (monografia)).
 - Pyka Jerzy Ludwik, The changes of the geopotential and temperature over Europe during 1961-1985, [w:] *Climatic change in the historical and the instrumental periods*, Masaryk University, Brno, s. 198-200, *Scripta Fac. Sci. Nat. Purk. Brun.* t. 20 z.1/2 s. 37.
 - Pyka Jerzy Ludwik, The meteorological observations in Wrocław during 1881-01980, [w:] *Climatic change in the historical and the instrumental periods*, Masaryk University, Brno, s. 271-274, *Scripta Fac. Sci. Nat. Purk. Brun.* t. 20 z.1/2 s. 69-70, Brno.
- 1991 – Pyka Jerzy Ludwik, Działalność Zakładu Meteorologii i Klimatologii Instytutu Geograficznego UW. w czterdziestoleciu, [w:] *Współczesne badania topoklimatyczne*, red. Stanisława Baca. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 1991 (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria A, Geografia Fizyczna*, t. 5, s. 31-38, Materiały sympozjum "Współczesne badania topoklimatyczne", Wrocław, 16-19 października 1986 r.

- Pyka Jerzy Ludwik, Temperatura i opady atmosferyczne we Wrocławiu w latach 1881-1980, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria A, Geografia Fizyczna, T. 6* (1991), s. 19-54.
- Pyka Jerzy Ludwik, Warunki termiczne warstwy granicznej we Wrocławiu w świetle pomiarów sodarowych, [w:] *Współczesne badania topoklimatyczne*, red. Stanisława Baca, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1991 (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria A, Geografia Fizyczna ; t. 5*), s. 275-287, Materiały sympozjum "Współczesne badania topoklimatyczne", Wrocław, 16-19 października 1986 r. (rozdział).
- 1994 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Aleksander Kosiba, [w:] *Uczeni wrocławscy [T.] 2, (1974-1994)*, red. nauk. Jan Trzynałowski, Wrocław (Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A ; nr 248), s. 121-126 (biogram).
- Pyka Jerzy Ludwik, Klimat Dolnego Śląska i krain polarnych, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 130 s. (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia ; t. 1*, w serii gł.: *Acta Universitatis Wratislaviensis* nr 1590)
- Pyka Jerzy Ludwik, Roczne zmiany warunków termicznych warstwy granicznej atmosfery we Wrocławiu na przykładzie wyników pomiarów sodarowych wykonanych w 1991 r., [w:] *Klimat Dolnego Śląska i krain polarnych*, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, t. 1*), s. 61-78.
- 1995 – Pyka Jerzy Ludwik, Klimat Dolnego Śląska, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 134 s. (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, T. 2*), w serii *Acta Universitatis Wratislaviensis* nr 1705.
- 1996 – Pyka Jerzy Ludwik, Klimat Dolnego Śląska, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 86 s. (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C. Meteorologia i Klimatologia, t. 3*), w serii *Acta Universitatis Wratislaviensis* nr 1794.
- 1997 – Pyka Jerzy Ludwik, Climatological aspects of environment protection in mountain areas, [w:] *Climatological aspects of environment protection in mountain areas*, eds. Krzysztof Migala and Jerzy Pereyma. Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997 (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, t. 4*), s. 5-7, Materiały z sympozjum "Klimatologiczne aspekty ochrony środowiska w obszarach górskich", Karpacz 7-9 czerwca 1995, zorganizowanej przez Instytut Geograficzny Uniwersytetu Wrocławskiego, Oddział Wrocławski Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział Wrocławski Polskiego Towarzystwa Geologicznego (wstęp).
- 1998 – Pyka Jerzy Ludwik, Ropuszyński Piotr, [Oddziały regionalne Polskiego Towarzystwa Geofizycznego]: Oddział wrocławski, *Przegląd Geofizyczny, R. 43, z. 1-2* (1998), s. 30-35 (sprawozdanie).
- Pyka Jerzy Ludwik, Opady atmosferyczne we Wrocławiu w okresie 1981-1995, [w:] *W: Warunki klimatyczne regionów górskich i miejskich Dolnego Śląska*, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, T. 5*), s. 41-54 (rozdział).
- Pyka Jerzy Ludwik, Temperatura powietrza we Wrocławiu w latach 1981-1995, [w:] *Warunki klimatyczne regionów górskich i miejskich Dolnego Śląska*, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, T. 5*), s. 25-40 (rozdział).
- Pyka Jerzy Ludwik, Warunki klimatyczne regionów górskich i miejskich Dolnego Śląska, red. Jerzy L. Pyka, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 116 s. (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Instytutu Geograficznego. Seria C, Meteorologia i Klimatologia, T. 5*), w serii *Acta Universitatis Wratislaviensis* nr 2022 (redakcja książki).
- 2001 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Wybrane zagadnienia klimatu Wrocławia w XX wieku, *Prace i Studia Geograficzne, T. 29* (2001), s. 101-112 (artykuł).
- Pyka Jerzy Ludwik, Piasecki Jacek, Ropuszyński Piotr, Pionowa struktura termiczna i prędkość pionowa powietrza warstwy granicznej atmosfery (WGA) w warunkach miejskich w świetle rejestracji sodarowych, red. Jerzy L. Pyka, Jacek Piasecki, Piotr Ropuszyński [et al.], [w:] *Współczesne badania topoklimatyczne*, red. Magdaleny Kuchcik, Warszawa, Dokumentacja Geograficzna, nr 23, s. 101-118 (rozdział).
- 2003 – Dubicka Maria, Netzel Paweł, Pyka Jerzy Ludwik, Szymanowski Mariusz, System of meteorological measurements in Wrocław climate investigation, Anetta Drzeniecka, Maria Dubicka, Paweł Netzel, Jerzy L. Pyka, Mariusz Szymanowski [i in.], [w:] *Man and climate in the 20th century*, eds. Jerzy L. Pyka, Maria Dubicka, Anna Szczepankiewicz-Szmyrka, Mieczysław Sobik, Marek Błaś, Wrocław (*Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Geograficzne, 75*), s. 599-608 (rozdział).
- Pyka Jerzy Ludwik, Dubicka Maria, Szczepankiewicz-Szmyrka Anna, Sobik Mieczysław, Błaś Marek, *Man and climate in the 20th century*, eds. Jerzy L. Pyka, Maria Dubicka, Anna Szczepankiewicz-Szmyrka,

Mieczysław Sobik, Marek Błaś, Wrocław, Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 626 s. (Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Geograficzne, 75), w serii Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 2542 (redakcja książki).

– Pyka Jerzy Ludwik, Meteorological observations and measurements in Wrocław, [w:] Man and climate in the 20th century, eds. Jerzy L. Pyka, Maria Dubicka, Anna Szczepankiewicz-Szmyrka, Mieczysław Sobik, Marek Błaś, Wrocław (Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Geograficzne, 75), s. 11-22 (rozdział).

2005 – Dubicka Maria, Pyka Jerzy Ludwik, Meteorologia i klimatologia, [w:] Kierunki badań geograficznych ośrodka wrocławskiego, red. Jan Łoboda i Piotr Migoń, Wrocław, s. 61-86 (rozdział).

2007 – Dubicka Maria, Łoboda Jan, Pyka Jerzy Ludwik, Szkoła klimatologiczna i badań polarnych [w:] Wrocławskie środowisko akademickie: twórcy i ich uczniowie 1945-2005 [zespół red. Adam Chmielewski, Ludwik Turko et al.], Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, sS. 431-432 (w skład tekstu wchodzi również biogram Aleksandra Kosiby zamieszczony na str. 431), (rozdział).

Maria Dubicka, Piotr Ropuszyński, Mieczysław Sobik, Krzysztof Migala